IV

PASIUNI LA LACUL SĂRAT

La vreo cinci kilometri de Brăila se află un lac, cu apă sărată, care se numește chiar așa cum vă spun: *Lacul Sărat*. Un tramvai nou-nouț îl leagă azi cu frumosul nostru port, ceea ce a făcut pe oamenii cu dare de mînă să cumpere locuri la „Lac" și să clădească vile acolo.

Altădată, adică acum vreo cincisprezece-douăzeci de ani, lucrurile ședeau altfel. Pe vremea mea — aveam atunci cam douăzeci și patru de ani — ceea ce numim actualmente „Lac", nu era decît o biată apă stătătoare. Atît și nimic altceva.

Închipuiți-vă și dumneavoastră: în mijlocul unei fermecătoare părți din Bărăganul brăilean să vezi, de departe tare, pe măsură ce te apropii, vara, cu căruța, o pînză de apă, a cărei scînteiere te silește să-ți acoperi ochii cu miinile sau să înjuri de toți sfinții din calendar. Necazul ți-e și mai mare, cînd știi prea bine că limba aceea de foc, care te împiedică să conduci căruța, nu e nici vreun cot al Dunării și nici vreun minunat lac de munte, ci o baltă împuțită în care nu vor să se scalde nici porcii de prin împrejurimi. Din cauza mirosului de nesuferit, așezările omenești sunt departe.

Și totuși. Oamenii, care în mare parte sunt mai păcătoși chiar decît porcii, nu numai fiindcă îi întrec în lăcomie ci și din cauza serviciului militar, de unde ies ofticoși, sifilitici, artritici, gutoși, scrofuloși, cu picioarele țepene, au observat că acest lac puturos are puteri vindecătoare asu-

pra reumatismului articular. Desigur, curarisirea se face cu încetul, fiindcă țara noastră n-are încă fericirea de-a avea o sfîntă, care să te lecuiască de paralizie, cu ușurința cu care bărbierii greci sau armeni, de pe la noi, îți scot măselele. La început a mers vestea numai prin împrejurimi, apoi mai departe, pînă ce într-o zi bolnavii au început să curgă valuri-valuri, în jurul acestui lac, căutîndu-și salvarea.

Mi-aduc aminte de scurtele popasuri pe care le făceam aici, împreună cu mama mea, cînd eram mic. Fiind spălătoreasă, deci stînd mereu cu mîinile în apă, maică-mea avea dureri îngrozitoare la încheietura umerilor. Moș Anghel, la fel, într-o zi n-a mai putut să-și miște picioarele din cauza curentului de aer din dugheana sa. Nici unul, nici celălalt nu se împăcau cu gîndul de a-și lăsa baltă ocupațiile, mai mult de-o săptămînă. Mama, fiindcă era prea nevoiașă, iar moșul meu din pofta de-a face avere.

Parcă văd. Întotdeauna, într-o anumită zi din iulie, moș Anghel își înhăma calul, cu mare tărăboi, își burdușea postalionul cu de-ale gurii și cu boarfe de dormit, și o porneam tustrei spre Lacul Sărat. Nimeream în mijlocul unui furnicar de oameni, care din depărtare părea o șatră de țigani nomazi ; dacă te uitai însă mai de-aproape, vedeai pe mulți mergînd în cîrje, pe alții sprijinindu-se în bastoane sau de brațul cuiva, iar unii purtați chiar cu targa. Copii rahitici se tîrau pe jos, ca vai de ei. Era o priveliște îngrozitoare, la care se mai adăuga și pustietatea locului. Cît vedeai cu ochii, nu întîlneai umbra nici unui arbore sau apa binefăcătoare a vreunui rîu. Doar cîteva tufișuri ; ici-colo cîte-un salcîm pipernicit și o fîntînă cu apă sălcie, rea de băut.

Trebuia să ai grijă de toate, dacă veneai la Lacul Sărat ; să te adăpostești în cort sau sub căruță ; să cauți apă și să adăpi caii la Dunăre, care era la mare depărtare ; dacă venea vreo furtună, să te îngrămădești, claie peste grămadă, în căruță și să te învelești cu țoale. Cu de-ale mîncării nu prea era rău. Țăranii de prin partea locului îți vindeau, aproape pe nimic, pui, ouă, mălai, lapte. Și, odată cu căderea nopții, focurile se aprindeau

jucăuşe, iar rîsetele înțepau, pretutindeni, liniştea. Şi atît...

În schimb, roadele se vedeau. Dacă aveai răbdare, se petreceau minuni. Nu trebuia să faci băi, ci mai degrabă să te ungi, pe tot corpul, cu nămolul pe care-l scoteai din fundul lacului. Puteai să-ți vîri şi-n urechi. Pe urmă te prăjeai la soare, pînă ce se usca nămolul pe tine şi numai după aceea săreai în apă, fără frică de înec, deoarece apa, fiind sărată, te ținea la suprafață ca pe o scîndură, oricît de adîncă ar fi fost. Cel mult, dacă-ți zgîriai vreodată picioarele de bolovanii de sare.

Şi cine ar fi crezut că în fiertura asta, sărată foc, unde orice vietate ar fi murit, natura găsise mijlocul cum să clocească mii de viermuşori, care forfoteau la suprafața lacului, într-un strat grăscior. Aceşti mormoloci, roşii la culoare, îți se lipeau de corp cînd intrai în apă, se zbăteau ca nişte drăcuşori şi, cînd îi striveai, musteau tinctură de iod. Lor le atribuia poporul vindecările miraculoase. Ologii, din toate colțurile țării, se îmbulzeau, răbdînd toate lipsurile, ştiind din experiența altora că, după prima lună de cură, „poți zvîrli cîrjele". Şi că după alte trei veri de băi, la Lacul Sărat, te întorci acasă „aşa de sănătos, de parcă atunci te-a născut mă-ta".

Dar acestea sunt vremuri pentru totdeauna apuse. Pe atunci, Lacul Sărat nu era decît o întindere de apă pustie, căruia nu i se cerea decît vindecarea reumatismului. Astăzi nu mai e acelaşi lucru.

Azi, Lacul Sărat este, înainte de toate, proprietatea statului, care nu permite nimănui să-şi mai scalde măcar ochii, ca pe vremea cînd stăpîn era bunul Dumnezeu. Apoi, lumea nu mai vine aici ca să-şi caute doar o simplă şi obişnuită curarisire ci, în aceeaşi măsură, odihnă, distracție şi dacă se poate puțină dragoste vinovată, care e farmecul vieții pe pămînt.

Da ! Lacul Sărat a devenit una din primele stațiuni balneare româneşti. Are o instalație ştiințifică, modernă, un parc mare, cazinou, hotel, vile şi o vestită muzică militară, mîndria Regimentului 38 Infanterie.

Oh ! fanfara asta ! Cu oițerii, tamburii şi soldații ei ! Cîte femei tinere şi frumoase, sau chiar bătrîne şi urîte,

venite la Lac, n-au simţit în inimă burghiul dorinţei senzuale în faţa acestor ştrengari oacheşi, zdraveni, mucaliţi, drăgăstoşi, pişicheri şi focoşi, unul mai mult decît celălalt şi pe care comandantul îi alesese pe sprînceană ?

— O staţie balneară, care se respectă, spunea şeful muzicii, trebuie să ofere vizitatoarelor şi băi de dragoste. O dragoste pe care nimeni n-o poate avea acasă. Şi cine oare mai bine decît militarii noştri pot să ofere femeilor acest fel de băi ?

O spunea cu un haz specific, încît nimeni nu se simţea jignit. Dimpotrivă. Femeile, plimbîndu-se prin parc, îşi ascundeau faţa cu umbrela, ori de cîte ori vreun ofiţer le saluta pînă la pămînt ; chicoteau între ele şi-şi dădeau ochii peste cap.

Dar prea am trecut repede peste întîmplările acestea. Trebuie s-o iau de la început, adică să vă povestesc cum am ajuns să le ştiu.

Foarte simplu ! De vreme ce am fost spectatorul, autorul şi părtaşul celor ce s-au petrecut la Lacul Sărat. Şi nu numai eu, ci şi Mihail, pentru că amîndoi am fost portari la „Hotelul Bobescu". El era de zi, eu de noapte.

„Hotelul Bobescu" era singurul pe care-l avea staţiunea ; numele lui va rămîne neşters în amintirea celor care l-au locuit măcar o dată sau i-au fost în slujbă. „Hotelul Bobescu" era fără pereche în lume, prin originalitatea lui. Habar n-aveam de lucrul ăsta, cu toate că sunt brăilean şi Lacul mi-era cunoscut.

Într-o zi de aprilie 1908 fusei prezentat doamnei şi domnului Bobescu, stăpînii hotelului. Pe domnul Bobescu îl cunoşteam din vedere, fiindcă pe vremuri fusese primul librar din Brăila. Pe ea, nu. Era o franţuzoaică sadea, venită de multă vreme în România. Cîte perechi de pingele şi-o fi rupt dracul pînă să-i unească, nu pot să ştiu. Un lucru însă : doamna Josefina şi domnul Dumitru Bobescu erau o pereche ideală. Deşi n-aveau copii, preţuiau banul pînă dincolo de orice închipuire, făcînd dintr-însul talismanul vieţii. Dar un talisman care, odată intrat în casa de bani, nu mai putea ieşi în nici un chip. De-aici urmări, care de care mai năstruşnice.

Mihail, prevăzînd ieşirile mele violente, şi cum era în curent cu obiceiurile casei, mă trase de-o parte în ziua angajării şi-mi spuse :

— Mă ! ăştia sunt de-o zgîrcenie şi o ciudăţenie demnă de pana lui Balzac. Viaţa slugilor e un iad, aci. Şi, totuşi, eu îţi cer nu numai să rabzi, ci să fii şi „asul" întregului personal, deoarece eu voi fi şeful şi tu ajutorul meu. Iată de ce : întîi, pentru că alt hotel mai bun nu e în staţiune, iar toată lumea bună aici vine. Deci se poate ciupi din gros, ceea ce înseamnă că în toamna viitoare o să ne putem petrece iarna în Egipt, fără să muncim. Pentru mine e şi-o chestiune de viaţă şi de moarte : o duc cam rău cu pieptul. Dar mai e altceva, care poate o să te supere : îi fac, pe departe, curte doamnei Bobescu. El e bătrîn. Ea, cu douăzeci de ani mai tînără. Sper s-o consolez, în ziua cînd o să fie văduvă.

— Ah, Mihaile, ai devenit un copil păcătos, ale cărui gînduri mă scîrbesc...

— N-ai decît ! Dar nu despre asta e vorba acum ! Ceea ce-ţi cer, e să rabzi, dacă îmi eşti prieten. Lor le-am îndrugat despre calităţile tale excepţionale. Aci, unul care se pricepe ca tine la toate meseriile, poate deveni slăbiciunea Bobeştilor, fără ca pentru asta să fii răsplătit măcar cu un morcov. Dar, ce mai tura-vura, să le devenim de nelipsit şi asta-i tot ce mă interesează.

— Da' ce nevoie au ei de o slugă, care să se priceapă la toate, cîte puţin ?

— Pentru că numai în felul acesta îşi pot face reparaţiile de care hotelul are mereu nevoie ! Numai cine n-are nici o îndemînare, e făcut portar.

Un puternic miros de naftalină domnea în camerele hotelului, treizeci mari şi late, dintre care douăsprezece la parter şi optsprezece la etajul întîi. Se scoteau la aer, în curte, covoarele şi plăpumile puse la naftalină pentru iarnă, ca să le bată vîntul şi soarele. Mai multe servitoare, tinere şi frumuşele, dar prăpădite şi obosite, se luptau cu maldăre de obiecte, prea grele pentru puterile lor. Din cînd în cînd, ele se rugau de cei cîţiva flăcăi, care treceau prin curte, plini de treburi, să le dea o mînă de ajutor. Flăcăul, care era deseori bărbatul servitoarei, o ajuta, deşi avea săracul

destule angarale pe cap. Însă domnul Bobescu, care din balcon veghea cu străşnicie personalul din curte, intervenea îndată cu vorba sa cumpănită, melodioasă şi hotărîtă :

— Aide, băieţi !... Aide ! Ce dracu !... Trebuie să fiţi patru, ca să întoarceţi un fleac de saltea ? Nu, nu !

Şi trecîndu-şi mîna ciolănoasă peste mustăţile ca de zăpadă, ca să-şi arate în felul acesta nemulţumirea, Bobescu obţinea satisfacţia : cu o privire, plină de regrete, flăcăul lăsa pe servitoare să se descurce singură.

La rîndu-i, doamna Josefina, sus în odăi, freca ridichea tuturor acelor şi acelora care munceau pe spetite sub privirile ei necruţătoare. Madam Bobescu nu era cîtuşi de puţin frumoasă. Avea, însă, nişte ochi verzi şi reci, ale căror ciudate reflexe răspîndeau pe faţă o lumină care o făcea prietenoasă, simpatică. Aveam impresia asta, poate şi pentru că, ori de cîte ori cicălea pe cineva, îşi întovărăşea cuvintele cu un zîmbet distins de „doamnă nobilă", cum i se spunea. Se zvonea că doamna şi domnul Bobescu nu puteau să se adreseze cuiva sau să dea vreun răspuns, fără ca să nu se nască numaidecît o ceartă meschină.

Numai Mihail, care ştia cum să-i ia, nu avu nici o cîrîială cu patronii.

Dar ca să ajungă aici, mergea de multe ori pînă la absurd. Am putut să-mi fac o idee, din ziua cînd fusei prezentat acestor două păsări de pradă. Tocmai se ciorovăiau cu un servitor, pentru nişte cuie care erau vechi şi roase de rugină. La fiece izbitură de ciocan cuiele se strîmbau, strivind degetele slugii.

— Nu mai pot ! striga nenorocitul, sugîndu-şi degetele stîlcite. Îmi trebuie cuie noi.

— Pentru Dumnezeu ! De ce-oi fi aşa de neîndemînatic ! făcu madam Bobescu, de aceeaşi părere cu bărbatu-său. Nu-s cuiele de vină, ci tu care baţi alături. Dacă, pentru orice fleac, am întrebuinţa cuie noi, unde am ajunge ? Şi-apoi, un kilogram de cuie costă un leu !...

Mihail se băgă în vorbă :

— Am găsit eu, madam Bobescu, la un ovrei, cu treizeci de bani kilogramul. Are cumpărate mai multe lăzi, de la un faliment.

— Treizeci de bani ? întrebă domnul Bobescu, care, după ce privise cuiele roase, se dăduse bătut. Sunt chiar noi ?

— Desigur.

— Bine, uite treizeci de bani. Și bagă de seamă, poate le iei cu douăzeci sau douăzeci și cinci de bani. La desfacere marfa se ia pe nimic.

Mihail îmi ceru să-l însoțesc.

— Nu e nici o pomeneală de ovrei sau de cuie la prețul ăla, îmi mărturisi el. O să dau diferența din buzunarul meu. Dar am eu planurile mele : cu rîma mică prinzi peștele mare.

Mă înhămai cu tragere de inimă la lucru. O făceam doar pentru Mihail. Și nu atît pentru el, cît mai degrabă pentru socotelile lui ; fiindcă tot așteptînd problematicul bacșiș, atît de lăudat, înotam în lipsuri grozave. Din zori și pînă noaptea, trăgeam la ham mai rău decît o vită. Erau unele servitoare sau perechi, care nu puteau răbda mai mult de trei zile și își luau tălpășița, blestemînd. De patru ori pe săptămînă ni se da de mîncare o fiertură scîrboasă de fasole boabe, ceapă și apă chioară. În loc de pîine, mămăligă. În celelalte zile, mîncare cu carne, tare de parcă ar fi fost de hipopotam. De dormit, o rogojină în pod sau în vreo magazie. Leafă, cincisprezece lei pe lună.

Și, colac peste pupăză, neomenia de-a cere unor biete slugi să dreagă lucrurile cele mai de necrezut. Deoarece tencuiala tavanului căzuse în mai multe locuri, se înlăturau cheltuielile de zidărie, acoperindu-se partea dărăpănată cu bucăți de cearceaf vechi, prinse în cuie și spoite cu var. Cearceaful, fiind putred, se destrăma și tîra după el, în cădere, bucățile de ghips de pe lături. Nenorocirea se întîmpla uneori în timpul lucrului sau cîteva zile mai tîrziu, cînd trebuia s-o luăm iarăși de la capăt. Alteori, tencuiala se prăbușea noaptea, în plin sezon, în capul vreunui vilegiaturist, deșteptînd pe toată lumea.

Cu dușumeaua era aceeași poveste, mai puțin năpastele. Totul era mîncat de cari. De douăzeci de ani, de cînd se clădise casa, nu se schimbase nici o scîndură. Și mai ales parterul, din cauza umezelii, era în întregime putred. Aici imaginația celor doi hapsîni născoci un alt mijloc

prin care să înlocuiască pe meseriaş. După explicaţiile lor, sluga curăţa lemnul putred, înţesa gaura cu pietriş şi bătea în ţinte, pe deasupra, o bucată de tablă adunată de pe la gunoi. Apoi, trîntea un strat de vopsea şi-o acoperea cu covorul. Dar cînd călcai prin cameră, din cauza nenumăratelor scofîlcituri ale tablei, ieşea un zgomot asurzitor de sub covor, de parcă ai fi crezut că eşti pe acoperiş.

Desigur, clienţii obişnuiţi ai hotelului cunoşteau şi surpriza tavanului şi muzica duşumelei, dar n-aveau ce face. În alte hoteluri i-ar fi aşteptat o altă pacoste : ploşniţele ; ori, la Bobeşti, nici pomeneală.

Şi zău ! cu preţul cîtor sacrificii din partea slugilor !

Pentru ca un servitor să fie primit în slujbă, pe tot sezonul — „cînd cîştigul era mare şi munca, floare la ureche", aşa cel puţin ni se împuia auzul — trebuia ca să aibă la activul lui cel puţin cincisprezece zile de muncă animalică în luna aprilie. Cel care se putea mîndri cu o lună de muncă zilnică, era repartizat să slujească acele părţi din hotel locuite de clienţi cu inima largă. Asta era răsplata şi criteriul.

Le primeam, fără să crîcnim.

Cererile de serviciu plouau. În tot cursul lunii aprilie, atît eu cît şi Mihail furăm năpădiţi de-o armată de solicitatori, care, crezîndu-ne „mari şi tari", pe lîngă Bobescu, ne rugau să îndulcim inima stăpînului. De prisos, fiindcă locuri libere erau totdeauna, din cauză că servitorii plecau sau de bunăvoie sau erau daţi afară.

Adesea se întîmplau nedreptăţi strigătoare la cer : se tocmeau oameni sănătoşi, cam de două sau de trei ori mai mulţi decît era nevoie, stăpînii ştiind din lunga lor experienţă că trei sferturi din gloata angajată îşi va lua tălpăşiţa înainte de sfîrşitul îngrozitorului aprilie.

Aşa că acel du-te-vino era veşnic şi economicos, deoarece munca era făcută cu „înflăcăraţii primelor trei zile", care o tuleau la a patra. La cîte chinuri nu erau supuşi, nenorociţii ! Nu numai că spălau, frecau, ferchezuiau, dregeau, cîrpăceau, călcau, pînă se sleiau, dar, culmea, mai erau puşi ca să spoiască odăile şi numeroasele tenanse. Orbiţi de var, fiindcă nu erau îndemînateci, nenorociţii lăsau totul baltă şi plecau, fără să-şi mai ia ziua

bună, renunțînd la bruma de leafă ce li se cuvenea. Singura lor răsplată se reducea doar la cele cîteva farfurii de fasole, înfulecate în timpul lucrului.

Doamna și domnul Bobescu nu se arătau deloc mișcați de soarta acestor oropsiți. Fără nici un pic de milă, se mulțumeau să spună în fața vreunei proaspete fugi a unei slugi :

— Eh ! ce vreți ? Oamenii ăștia își închipuiau că totul o să le cadă mură-n gură și că n-aveau altceva de făcut, decît să deschidă gura și să înghită.

Cît despre teama că aceste nedreptăți și fugi ar dăuna reputația hotelului, nici nu le păsa Bobeștilor. Deși întreaga stațiune și Brăila urlau împotriva „purtării ticăloase", a Bobeștilor față de slugi, totuși, faima că „numai acolo poți căpăta bacșișuri grase", biruia totul.

Înfățișarea acestei exploatări nu era deloc tristă. Datorită entuziasmului simplu și de-o clipă al veșnicilor noi-veniți se salahoria într-o veselie aproape generală. După angajarea mea, cam pe la 10 aprilie, viața slugilor se îmbunătăți simțitor, fiindcă, încetul cu încetul, căutai să înlătur obiceiul de-a înlocui tencuiala prin cearceaf, iar spoirea camerelor de către servitori nepricepuți.

Mi-a fost foarte ușor ca să reușesc. Var nestins, care e cel mai scump, aveam berechet la îndemînă : cît despre nisipul mărunt — pe care zgîrciții mei patroni nu voiau să mi-l cumpere — nu mi-a fost greu să-mi conving tovarășii de suferință că era în folosul lor să-l fure de pe la numeroasele case în construcție, din împrejurimi. O săptămînă mai tîrziu, o parte din găurile tavanelor erau astupate, spoite și dichisite.

Bobeștii nu-și credeau ochilor ! Ei știau cît prețuiște asta. Și din ziua aceea devenii „asul așilor" și omul ale cărui sfaturi și păreri nu puteau fi azvîrlite la coș, cu una, cu două.

Atunci trîntii condițiile :

— Dacă veți adăuga la hrana zilnică a servitorimii și două kilograme de brînză albă, care nu costă decît vreo douăzeci de bani kilogramul, mă însărcinez ca să termin singur tencuirea întregului hotel, de două ori mai repede și mult mai bine de cum o fac azi slugile. Din cauza ne-

priceperii lor, în ale zidăriei, se risipesc atîţia bani, se strică materialul şi e atîta murdărie.

Bobescu gemu puţin :

— Dragul meu, prea te-ai întrecut cu firea ! Hm ! Două kilograme de brînză pe zi !... Ei, bine !... Arată-ne ce poţi şi vom vedea...

— Nu, nu ! N-o să vedeţi nimic ! Brînza, întîi. Pricepeţi ? !...

— Hai ! Fie !... bombăni el, întorcîndu-ne spatele.

Îmi adunai restul puterilor, necesare unei cîrpăceli făcută la repezeală. Şi în fiecare zi, două sau trei camere ieşeau, din mîinile mele, surîzătoare şi albe ca zăpada.

Toată lumea nu mai putea de bucurie, mai ales servitorimea, fericită c-a scăpat de-o corvoadă. Şi fericită, mai ales, de gustoasa brînză albă, care oricum era mai bună decît fasolea.

Noaptea, cu toată oboseala, servitoarele chipeşe ne cădeau în braţe şi se lăsau posedate, pe jumătate adormite. Aveam acolo un harem şi treceam de la una la alta, ca nişte cocoşi într-o găinărie.

Mihail nu se atingea de nimeni. Demnitatea sa de „şef" al personalului îl scutea de orice şi apoi el nu-şi uita socotelile. Se părea că madam Bobescu îşi cam ciulea urechile la şoaptele înfierbîntate ale distinsului ei portar, care voia să-i dovedească fidelitatea anticipată. Nu dădeam nici o crezare iluziilor prietenului meu, dar se vedea, cît de colo, că Josefina gusta lungile predici filozofice pe care Mihail i le ţinea într-o franţuzească mai curată decît a ei. Sporovăiau, pe unde se nimerea, fără să se sinchisească de prezenţa cuiva. Nici chiar de patron, care nu pricepea o boabă. Cele mai bune prilejuri de taifas, Mihail le avea în zilele cînd madam Bobescu se deda cîrpirii rufăriei, împreună cu cîteva femei îndemînatice. Şi cum prietenul meu nu avea altă grijă decît direcţiunea generală a muncilor, se aşeza lîngă ea, îi pălăvrăgea despre Franţa, despre cultura lui, de care puţini aveau habar şi cîteodată, folosind împrejurările propice, îi lua mîna, i-o săruta „cu foc", silindu-se s-o excite. E adevărat că o dată am văzut pe Josefina ieşind îmbujorată de la o astfel de întîlnire.

— Eh ? Ce-ai de zis ? mă întrebă atunci Mihail.

Ș-a [illegible], zdang! zăvorul
— Dezbracă-te, doamnă!
A doua zi venea să mă întrebe?
— Cine e la rînd?

Cu „Volturul" era plăcut. Fiecare femeie [illegible] să-și în[illegible] bărbatul oricît de supravegheată ar fi fost, pentru că doctorul e [illegible] doctor: își dezbracă nevasta, cum vrea și cînd vrea, la el acasă.

D[illegible] cînd era vorba de vreun [illegible]? În [illegible] asta, mare cît o batistă de buzunar [illegible] zile de dragoste [illegible] mai îndrăcită era [illegible] să te știe și să te spună bărbatului, care, de [illegible] ori, era reținut de afaceri în oraș și nu [illegible] decît de sîmbătă seara [illegible]. Și unde să te cari cu dragostea? [illegible] La Brăila într-un hotel sau la vreo casă [illegible]? Nu, nu! Așa ceva făceau numai femeile de jos. Pe cînd tu...

Tu [illegible] din încurcătură, grație [illegible] și înțelegător, cum e spre pildă [illegible] care știe și înțelege totul, pentru că a [illegible]. Și el te învață că „salvarea" [illegible] în [illegible] și într-ale lui, [illegible] care măsură.

H[illegible] avea [illegible] de camere pentru lo[illegible] afenanse pentru slugile [illegible] în[illegible]. Aceste dependințe, [illegible] în curte, ca [illegible] pe o frînghie, [illegible], cu ușa, fereastra și cheia ei. Înăuntru, un pat, o masă, un scaun. Curățenie. Trebuie să spun că [illegible] odăițe [illegible] la început primul adăpost mai [illegible], pus la îndemîna bolnavilor [illegible], care pe vremea aceea se culcau sub cerul liber, în jurul Lacului [illegible]. Mai tîrziu, hotelul le-a [illegible] au făcut averi. Acum erau socotite ca odăi de servitori. Dar [illegible] mai mult decît avea nevoie [illegible].

[illegible] chiar și pentru o doamnă din [illegible] un ceas de dra[illegible] [illegible]

— „Cățeaua până nu ridică coada, nici un câine nu se apropie de ea". Nu e deci vina voastră.

„Nici nu încape îndoială, gîndii eu. Vinovat e tavanul".

A doua zi dimineața, familiile celor doi directori de [illegible] părăsiră stațiunea, cu primul tren. Nici nu se [illegible] altfel, deoarece scandalul pusese în picioare nu numai Lacul Sărat, ci chiar Brăila. Ziarele de atunci, din respect pentru [illegible], vorbeau pe ocolite, nedînd decît inițialele numelor.

[illegible] cea mai grea rămăsese între noi și stăpîn. Bobescu cerea Josefinei alungarea mea și a lui Mihail. [illegible] să-l convingă că nu era prima dată cînd se ducea la Mihail, la miezul nopții, înainte de [illegible], fiindcă Bobescu [illegible] de vreme, ea [illegible] să vegheze pînă mai tîrziu, fiind nevoită să dea [illegible] lămuriri pentru a doua zi, cînd se [illegible] să primească clienții de la trenul de șase dimineața.

[illegible] babalîcul pretexta că [illegible] de acest amănunt profesional și că singurul [illegible] nu era decît concedierea celor doi [illegible] se dădu bătută. Ne apăra ca o [illegible] cu bastonul ei prin toate colțurile [illegible] o săptămînă întreagă. În cele din urmă, [illegible]. N-a [illegible] la poartă.

[illegible] cursul. Bobescu nu [illegible] să ne facă viața de nesuferit. Astfel, de la [illegible] dimineața pînă la noaptea tîrziu, de la [illegible] ne hărțuia, [illegible] pe mine cît și pe Mihail, cu intenția vădită de a ne scoate din sărite. De ce? Ca să plecăm! Dar toată lumea nu mai avea de stat decît două săptămîni, fiindcă sezonul se apropia de sfîrșit. Și [illegible] să pățim [illegible] de [illegible] familia [illegible]. Avem [illegible] răbdare [illegible].

Înțeleg că [illegible], Mihail mă [illegible] și să [illegible] nele [illegible].

Plângă. Nu-l [illegible] nu-l [illegible] dar [illegible] iubești [illegible] de [illegible] să vezi și să [illegible] Șuam, [illegible] Mihai nu [illegible] de florile mândr[illegible] [illegible] tinerii[illegible] fete, simți un [illegible] cald [illegible] [illegible] lacrimile [illegible]

[illegible] a [illegible] cu [illegible] lui. [illegible] nimic [illegible] pare că nu [illegible] decât [illegible] [illegible]

— [illegible] să plin[illegible]?

În [illegible], fata [illegible]:

— Da.

[illegible] de [illegible] după ce ne [illegible] ca [illegible] [illegible], dar [illegible], [illegible] de [illegible]:

— A[illegible]!

A[illegible] Fata [illegible] A[illegible]

— [illegible]

[illegible]

[illegible] Civili[illegible] [illegible]

In [illegible]

[illegible] bi fi întotdeauna pe cineva.

[illegible]

mîngîiere la „suprafaţă".

[illegible] Dar într-o bună zi [illegible]

[illegible] la [illegible] după [illegible].

Şi fusese virgină.

Înainte de [illegible] iar de alţii c-ar face pe sfînta. După monstruosul viol şi-a păstrat porecla de [illegible], toată lumea fiind de părerea „că păţania a fost un bine pentru ea, deoarece o va ajuta pe viitor să cunoască viaţa".

Am văzut-o în ziua cînd părăsea sp[illegible] N[illegible] călca cu paşi mărunţi, [illegible]

În clipa aceea, o parte din [illegible] mea în [illegible] prăbuşit [illegible] [illegible] [illegible]

Nu mai aveam decît o săptămînă pînă la 15 septembrie, data închiderii stațiunii şi ziua dezrobirii tuturor acelor pentru care şomajul cel mai crîncen este preferabil ocupației [illegible], al căror beneficiu „trebuie" să [illegible] [illegible] [illegible], din cauza [illegible] [illegible] sărac".

Soarta era capul [illegible]. De fapt, nu pentru cazul nostru, pentru că mie şi lui Mihail ne displăceau aceste două vieți [illegible] degeneraților din toate [illegible] sociale. Cu totul altele erau pacostele [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. Un [illegible] [illegible] violent! [illegible] Dar [illegible] zlotul, [illegible], [illegible] ne [illegible] [illegible] de mort la [illegible] în care ne [illegible], [illegible] cineva [illegible], la [illegible] pe care puteam [illegible] la [illegible] de [illegible] [illegible] la viața [illegible]? [illegible] Dar această [illegible] nu intra în socoteala noastră. [illegible] din [illegible] să [illegible] împotriva [illegible] capital [illegible] pînă [illegible] [illegible] însă [illegible] să [illegible]. Dacă ar fi [illegible], Mihail n-ar fi fugit [illegible] decît să [illegible], [illegible] să mi [illegible] de-a gata.

M-[illegible] pe [illegible], [illegible] cu o [illegible] dintre cele mai [illegible] pe [illegible] de [illegible] o fată frumoasă [illegible] la [illegible] [illegible] țărani [illegible], în [illegible], [illegible] pămîntul [illegible] cu [illegible] altă [illegible] decît [illegible] fată [illegible] să nu [illegible] să ştie să conducă [illegible] de stăpîn [illegible] şi [illegible] meu [illegible] în foc, [illegible] de care avea nevoie [illegible] mea, în [illegible] să [illegible]. Ea [illegible] recunoaşte, [illegible] şi [illegible]

urma acestor băi, am rămas însărcinată, din vina lui: mă tot mîngîia și strîngea în brațe, pînă ce se satisfăcea. Lucru fără nici o primejdie pentru mine, zicea el... Or, rezultatul, iată-l: voi fi mamă, fără...

— Fără să fi gustat plăcerea pînă la sfîrșit! Ei bine, domnișoară, de minunea asta doctorul Bastaky nu poate fi tras la răspundere!

Temerea profetică, exprimată de victimă, declarația nemaiauzită a viitoarei mame-fecioară, cît și reflexiile comisarului făcură, în douăzeci și patru de ore, de-o sută de ori ocolul stațiunii, bătînd toba pretutindeni. Toate familiile cumsecade, care aveau vreo fată mare, să cărăbăniră numaidecît, cu miinile astupîndu-și urechile.

Ceilalți vizitatori îi urmară, chiar în săptămîna aceea, și mai mîhniți.

Întotdeauna găzduia la hotelul nostru doamna Orbeanu cu soacră-sa, care era suferindă. Sosise de-o lună de la București. Doamna Orbeanu, după ce ținuse de urît în luna iulie bărbatului ei la Căciulata, acum făcea pe îngrijitoarea soacră-sei la Lacul Sărat. Dar totul era de ochii lumii și numai domnul Orbeanu o putea crede, pentru că, fiind ocupat cu afacerile, nu-și vedea nevasta decît de sîmbătă seara pînă duminică seară, ca alți alți bărbați fericiți.

Doamna Orbeanu era o femeie de-o frumusețe cum rar se vede chiar în România, țara unde Dumnezeu a fost generos cu femeile frumoase, spre fericirea și nenorocirea bărbaților. Poate și-a femeilor, uneori. Fiindcă, de cele mai multe ori, ele nu se mulțumesc să guste în tăcere și cu măsură plăcerile vinovate, care pentru bărbatul încornorat sunt ca și cînd n-ar fi, de vreme ce nu le știe. Nu! această cumpătare femeia frumoasă o lasă numai pe seama bărbatului și păstrează pentru ea porțiile duble. Pînă într-o zi, cînd mîna Atotputernicului se abate asupra ei, strivind-o ca pe-o muscă.

Am văzut mînia dumnezeiască pogorîndu-se asupra frumoasei doamne Orbeanu, făcînd-o piftie. Și m-am răzvrătit împotriva justiției divine.

Fiindcă domnul Orbeanu, deși bărbat minunat, nu era în realitate decît un morman de baligă moale. Toată lu-

mea-i mînca nevasta din ochi, numai el nu. De ce dracu, bărbați ca ăsta or fi luînd femei ca focul ? E ca și cum orbii și-ar cumpăra tablouri fără seamăn ! Și încă tablourilor prea puțin le pasă de cumpărători, pe cînd aceste statui perfecte și clocotitoare, cum sunt unele femei, suferă grozav ! „Cum ? se întreabă ele, omului meu îi este același lucru, dacă sunt frumoasă și caldă sau urîtă și rece ? !"

Și dacă bărbatul, într-adevăr, e nesimțitor, apoi femeia lui e liberă să se culce cu cine o apreciază.

Madam Orbeanu, pe care cunoscuții o strigau Elenuța, gîndea ca și mine și se lăsa prețuită cu o frenezie care mă înspăimînta. Simțeai amețeală numai privind-o, dar-mi-te s-o iubești ! Nu era adevărat că-și schimba amantul. Nu ! Era mereu cu același, ceea ce înseamnă că femeia frumoasă poate rămîne credincioasă unui singur bărbat, dacă îl iubește. Felul de-a fi al Elenuței te impresiona : nu era zi, nici noapte, să n-o vezi zbughind, ca o căprioară, către camera amantului, la etajul întîi, de unde cobora un sfert de oră mai tîrziu, cu obrajii în flăcări, cu ochii, de-un albastru închis, scînteind o lumină care țipa toată recunoștința de care plesnea inima ei, de femeie căzută în păcat. Și ca să înlăture eventualele primejdii, Elenuța se întrecea, de ochii bărbatului, în tot răstimpul vizitelor duminicale, cu atenții de nevastă credincioasă, drăgăstoasă, devotată, care numai pentru el trăiește, dăruindu-i toate clipele acelei „scurte" zi de fericire. Aceeași îndatorire îi arăta, seara, la plecare, ducîndu-l la gară, suindu-se în trenul de București și mergînd o stație împreună cu el.

Gestul ăsta i-a fost fatal.

Domnul Orbeanu nu prea avea nevoie de o asemenea probă de dragoste și n-o prețuia decît în măsura în care-i gîdila mîndria. Își petrecea duminica, plictisindu-se între o mamă pe jumătate tîmpită, și o nevastă care-l copleșea cu mîngîieri, la care el credea că are dreptul prin actul de căsătorie. Nu ieșea nicăieri, nu vedea pe nimeni. Singura-i plăcere era de-a se întinde pe un *chaise-longue*, așezat în balcon, la umbra frumoșilor tei, pe care-i privea visător. Ca o baligă moale !

În jurul acestei baligi, o femeie dintre cele mai rîvnite juca o mică comedie de dragoste, păzindu-se să nu se

dea de gol. Apoi, la miezul nopții, lua loc, alături de el, în vagonul cu paturi al trenului de București, ceea ce îl făcea pe Orbeanu să se umfle de mîndria că nici o altă femeie n-ar fi făcut așa ceva pentru bărbatul ei. După cincisprezece minute, trenul automotor se oprea la Silistraru, o haltă la cinci kilometri de Lacu-Sărat. Elenuța își mai îmbrățișa o dată bărbatul, cobora din vagon, se urca într-o căruță și alerga năprasnic spre singura ei dragoste, cu brațele pline de levănțică.

Ultima duminică o așteptarăm zadarnic, pînă la două noaptea. Făptura sa înaltă nu se zărea, ca de obicei, cocoțată în vîrful carului cu fîn, la spatele țăranului care mîna liniștit pe marea alee, cufundată în întuneric.

Abia spre ziuă, un jandarm ne înștiință, cu o față ca de mort :

— Madam Orbeanu a fost măcelărită la o barieră de cale ferată. Domnului Orbeanu i s-a comunicat pe drum și ne-a telefonat că s-ascundem nenorocirea față de coana-mare. Domnul va sosi mîine cu primul tren. Cadavrul nenorocitei se află la infirmeria Lacului, dar e de nerecunoscut. Și omul adăugă, cu privirea rătăcită : Cînd te gîndești că țăranul și calul n-au pățit nimic ! Numai partea dindărăt a căruței a fost sfărîmată de tren.

Hm ! desigur. Atotputernicul n-avea nimic de răfuit cu bietul cal și țăran.

Pe la vreo șapte dimineața, îmi luai inima în dinți și plecai la infirmerie. Gardianul, un prieten, mă sfătui să n-o privesc :

— E ceva îngrozitor... Numai un braț i-a mai rămas intact.

— Lasă-mă să-l văd.

Eram singuri. Pe dușumeaua unei camere murdare, un morman acoperit cu un cearceaf plin de sînge. Gardianul ridică un colț al cearceafului ; o mînuță albă, delicată, pe care o cunoșteam atît de bine, apăru palidă. Îngenuncheai și-o sărutai cu capul năuc și tîmplele bătîndu-mi să se spargă.

— Ai iubit-o, cîndva ? mă întrebă paznicul.

— Mult.

In clipa aceea sosi la fața locului Orbeanu și întreg

Parchetul Brăilei. Mă retrăsei spre ușă. Domnul Orbeanu, după față, nu prea părea nenorocit. Mai mult galben.

Puțin mai tîrziu, îl auzii îngînînd, cu voce schimbată :

— Sărmană Elenuță ! Dacă m-ai fi iubit mai puțin, nu ți s-ar fi întîmplat asta !

„Nătărăul dracului !“ murmurai eu, îndepărtîndu-mă...